

FRANC PAVLETIČ (1890–1975), UČITELJ IN ŠOLSKI UPRAVITELJ



Franc Pavletič (1890–1975).

Rojen je bil 28. avgusta 1890 v Štandrežu, danes Sant Andrea. Nekdaj je bilo samostojno slovensko kmečko naselje, zdaj je del mesta Gorica. Oče Andrej je bil kmet, mati je bila Lucija Budav. Prvi razred gimnazije je v šolskem letu 1903/04 obiskoval v Gorici, nato je v šolskem letu 1904/05 končal c. kr. učiteljsko pripravnico v Podgori. Med šolskima letoma 1905/06 in 1908/09 je obiskoval moško učiteljsišče v Kopru, kjer je maturiral 6. julija 1909. Med šolanjem je prejel 324 kron državne štipendije in se zavezal vsaj šest let učiti na javnih primorskih šolah.

Prvega novembra leta 1909 je nastopil svojo prvo službo na enorazredni šoli v Podsabotinu, kjer je ostal do 31. avgusta 1914. Zatem je krajši čas poučeval še v naslednjih krajih: Biljah, Kanalskem Lomu in Braniku (Rihemberk).

Strokovni izpit je opravil 16. novembra 1911 na učiteljsišču v Gorici. Z njim je lahko poučeval na ljudskih šolah, kot pomočnik pa bi lahko učil verouk na teh šolah.¹

Po končani prvi svetovni vojni je bil med primorskimi učitelji, ki so odšli na Koroško, da bi pomagali odpirati slovenske šole. Vrnili so se po končanem plebiscitu. Med 1. julijem 1919 in 23. novembrom 1920 je služboval v Borovljah na Koroškem. Ko so v tem kraju ustanovili okrajno učiteljsko društvo, je bil Pavletič izvoljen za tajnika.²

Od 24. novembra 1920 do 31. avgusta 1921 je vodil šolo v Vrhpolju pri Moravčah. 11. aprila 1921 se je oženil z Amalijo Robič. Imela sta sinova Vojteha – Avgusta, rojenega 1. septembra 1922, in Radislava – Bojana, rojenega 29. septembra 1923.

Na Vrhniki je družina stanovala v Gradišču 8a v Tršarjevi hiši, po domače Grogarju.³ Po drugi svetovni vojni je stanoval na Stari cesti št. 7, takrat še v lasti družine Pleško, po letu 1947 pa pri Rotarjevih.⁴

Udeležil se je tudi tečajev za učitelje. Že ko je služboval v Podsobotinu, je med 21. julijem in 23. avgustom 1913 obiskoval kmetijsko nadaljevalni tečaj na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole v Gorici.

V Ljubljani je leta 1926 obiskoval tritedenski komercialni tečaj za učitelje na obrtno nadaljevalnih šolah. Na tečaju so bili naslednji predmeti: obrtno računstvo, obrtna kalkulacija, obrtno spisle, obrtno knjigovodstvo, trgovsko in menično pravo. Tečaj je končal z odličnim uspehom. Spričevalo je prejel 31. julija. Istega leta je obiskoval tudi trimesečni tečaj za učitelje risanja na obrtno nadaljevalnih šolah v Ljubljani. Tam so poučevali: geometrijo in geometrijsko risanje, projekcijski nauk in projekcijsko risanje, prostoročno risanje, modeliranje, oblikoslovje, stavbne in umetne obrti. Tečaj je bil zaključen 31. oktobra 1926. Drugi del tega tečaja se je pričel 1. junija 1930. Tam so bili naslednji predmeti: strojno risanje, obča elektrotehnika, strokovno risanje za oblačilne obrti in tvarinoznanstvo. Končal ga je s prav dobrim uspehom. Tečaja sta bila na Tehnični srednji šoli v Ljubljani. Drugega dela tečaja, leta 1930, se je udeležilo 40 učiteljev in vsi so ga uspešno opravili. Poročilo v učiteljskem glasilu o predavanjih na tečaju piše: *»Predavanja so obsegala stavbarstvo, tesarstvo, ostrešnjak, krovski in kleparski dela, stavbno mizarstvo in gradivoznanstvo, strojno risanje, enciklopedijo strojeslovja, mehansko tehnologijo v zvezi s tvarinoznanstvom, elektrotehniko, umetno stavbarstvo, pohištveno mizarstvo, tehnologijo lesa, krojaštvo in čevljarstvo ... Povprečno je bilo 8 ur predavanj na dan. Ogromno stvarine, ki se jo je učiteljstvo poprijelo z vso resnostjo in veseljem, zavedajoč se, da bo ves trud rodil stoteri sad v mladem, obrtniškem naraščanju.«*⁵

9. junija 1921 je bil v Učiteljskem tovarišu objavljen razpis učiteljskih služb za ljubljansko okolico. Na Vrhniki sta bili razpisani dve mesti za učitelje in eno za učiteljico. 18. avgusta istega leta je bilo objavljeno poročilo o

18. seji višjega šolskega sveta. V njej je poudarek, da so učiteljsko službo na Vrhniki dobili: Franc Pavletič, Slavko Vuk, Pavla Buh, Jelica Vuk-Sadar in Marija Pleško.⁶

V šolskem letu 1921/22 je bil razrednik 5. a razreda. Po smrti šolskega upravitelja Emila Schiffrerja aprila 1930 je bil pol leta nadomestni šolski upravitelj, nato je postal šolski upravitelj Alfonz Završnik. Po njegovem odhodu v Ljubljano spomladi 1934 je postal Pavletič začasni šolski upravitelj. Za stalnega šolskega upravitelja je bil imenovan 23. avgusta 1935. V šolskem letu 1935/36 je bil razrednik 3. razreda višje narodne šole. V njem je učil risanje in računstvo. Vodil je učiteljsko knjižnico. V šolskem letu 1937/38 pa je bil razrednik 2. b razreda višje narodne šole.

Poučeval je tudi na obrtno nadaljevalni šoli na Vrhniki in jo nekaj časa tudi vodil. Leta 1930 je bil v 1. razredu te šole razrednik. Poučeval je računstvo, prav tako tudi v naslednjih letih.⁷ Njegovo vodenje šole so ocenili tako: *»Resen in dosleden pa roditeljsko blag. Stremi za dvigom svoje šole.«*⁸

Na šolskih proslavah je bil med svojim vodenjem šole večkrat govornik. Predaval je o pomenu društva Podmladek Rdečega križa, prazniku Sv. Save, Vidovdanu in Masarykovem dnevu. Govoril je tudi na žalni seji ob smrti kralja Aleksandra, 10. oktobra 1934, prav tako tudi na komemoraciji na Cankarjevem trgu, ki je bila ob obletnici njegove smrti, 9. oktobra 1935.⁹

Nastopil je tudi v igri Duše, ki jo je pripravilo vrhniško učiteljstvo 27. aprila 1930. Dobiček 900 din so namenili društvu Učiteljski dom, ki je zbiralo sredstva za ustanovitev dijaškega internata. Predsednik in blagajnik društva sta se jim v časopisu zahvalila in zapisala, da je *»mnogobrojno občinstvo z vso pozornostjo sledilo tri ur dolgi igri ter je aplavdiralo igralcem po vsakem dejanju.«*¹⁰

USLUŽBENSKI LIST

I. Ime in priimek uslužbenca *Pavletić Franc* 43/5-1390

II. Rojen dne *dvajsetnega* meseca *avgusta* 18 *devetdesetega* (leta)*
 v kraju *Slavonski*, sresa *Gorica*, oblasti *Jul. Zelenica*

III. Narodnost *slovenska*, vera *rim. kat.*, pristojnost *Vrhnik*

Položaj v državni službi, kategorija in skupina, mesto službovanja*) *Školski učitelj s stal. m. mestem druge kategorije druge skupine, šeste stopnje na osnovni soli na Vrhniki.*
Školski učitelj, I. kat. 1. skup. - Vrhnika;
Učitelj, III/3. skup. - na Vrhniki.
Upokojen 23.10.1946.

Zapis v uslužbenskem listu učitelja Franca Pavletiča (Arhiv Republike Slovenije, AS 231, škatla 30).

V vseh krajih, kjer je poučeval, je bil aktiven tudi zunaj šole. Tako je bil leta 1915 občinski tajnik občin Sovodnje in Miren, ki sta imeli sedež v Biljah. Tajnik je bil pri županstvu Kanalski Lom med 28. novembrom 1915 in 31. oktobrom 1916, tajnik županstva Rihemberk pa med 1. novembrom 1916 in 5. decembrom 1917. V Braniku (Rihemberku) je bil član Zadružne posojilnice med 6. decembrom 1917 in 31. januarjem 1919.

Med službovanjem v Vrhpolju pri Moravčah je bil član in režiser igralnega odseka pevskega in izobraževalnega društva v šolskem letu 1920/21. V tem šolskem letu je ustanovil tudi šolski oder in bil režiser. V Moravčah je ustanovil podružnico Jugoslovanske Matice in bil njen član od 14. julija 1921 do 31. julija 1922. Bil je soustanovitelj telovadnega društva Sokol v Moravčah in njegov član od 14. junija do 15. septembra 1921.

Na Vrhniki je bil prav tako član številnih društev. Že leta 1922 je ustanovil podružnico Jugoslovanske Matice. Med letoma 1922 in 1925 je bil tajnik, od 22. februarja 1925 do 6. marca 1926 blagajnik in od 7. marca do leta 1932 predsednik. Od leta 1923 je bil član Športnega kluba Primorje v Ljubljani, 1927 član društva Soča in 1926 član šahovskega

društva VRH. Leta 1931 je postal član uprave vrhniške podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda in poverjenik za vrhniško okrožje bolniškega sklada Podpornega društva finančnih in drugih uslužbencev državne uprave Dravske banovine. Leta 1935 je v društvu KINO – Sokol nadzoroval filmske predstave. Leta 1934 je bil predsednik Podmladka Rdečega križa, član Združenja obrtnikov in predsednik izpraševalne komisije za pomočnike. Poleg tega je bil član uprave Jadranske straže in predsednik društva BRAN – I – BOR.¹¹

Na Vrhniki je vodil samoizobraževalni krožek, ki ga je v šolskem letu 1927/28 organizirala učiteljska organizacija Udruženje jugoslovanskega učiteljstva (UJU). Aktiven je bil tudi v Učiteljskem društvu Ljubljana-okolica, kjer je bil izvoljen leta 1923 za delegata na pokrajinski skupščini UJU, poverjeništvu Ljubljana. Od leta 1926 je bil član društva »Učiteljska samopomoč«.

Deloval je v vrhniškem telovadnem društvu Sokol, bil član uprave in leta 1938 blagajnik.¹² V Olepševalnem društvu Vrhnika, ki se je leta 1948 preimenovalo v Tujsko prometno društvo, je bil član od leta 1924; na seji 29. oktobra 1948 pa imenovan za tajnika.¹³

Med drugo svetovno vojno je bil skupaj še z nekaterimi drugimi učiteljicami in učitelji interniran 4. julija 1942 v Monigu pri Trevisu, nato pa so ga še leta 1944 Nemci poslali na prisilno delo v Nemčijo. Med 16. junijem 1944 in 15. februarjem 1945 je bil nekaj časa zaprt v Ljubljani, nato se je zdravil v bolnici.

Po vojni se je vrnil na Vrhniko. 13. aprila 1945 je prejel odločbo Odseka za prosveto Predsedstva slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, ki ga je na predlog okrožnega izvršnega odbora Notranjska – Ribnica 25. februarja 1945 imenovalo za začasnega šolskega upravitelja na osnovni šoli Vrhnika. 27. avgusta 1945 je prevzel šolsko upraviteljstvo. Okrožni izvršni odbor Notranjska – Ribnica mu je 16. junija 1945 naročil, da prevzame začasne posle okrajnega šolskega svetovalca za okraj Vrhnika. Okrajni Ljudski odbor Ljubljana-okolica, odsek za prosveto, je poslal dopis, da je v šolskem letu 1945/46 ocenjen odlično.¹⁴ Nepodpisano poročilo inšpekcijske službe, 14. junija 1946, navaja, da je bilo na šoli takrat 460 otrok, ki so dokaj redno obiskovali pouk. Pouk na šoli se je pričel 15. oktobra 1945; učni uspeh v tem šolskem letu je bil zadovoljiv, najbolj uspešen v petju, čitanju, računstvu in risanju. O Pavletiču piše, da »odgovarja svojemu mestu«, zunaj šole pa je predsednik Sindikata prosvetnih delavcev.¹⁵ Upokojen je bil leta 31. oktobra 1946. V šolski kroniki so zapisali, da je bil vesten in dober vzgojitelj ter ljubitelj šolske mladine. Od nje ga so se otroci poslovi v znak hvaležnosti z lepo proslavo, enako tudi učiteljski zbor. Temu je bil ne le »*upravitelj in pedagoški vodnik, pač pa je vseskozi kazal pravo tovarštvo in bil v času najhujšega terorja vzpodbudnik k boljšemu in lepšemu življenju*«. ¹⁶

Do leta 1929 je bilo njegovo delo ocenjeno prav dobro, od tega leta dalje pa odlično. Umrli je 8. junija 1975 in je pokopan na ljubljanskem pokopališču Žale.

Anton Sluga ima lep spomin na svojega učitelja Pavletiča. Vrhniško osnovno šolo je obiskoval takoj po koncu druge svetovne vojne. Ni mogel izgovarjati črke k, zato so se sošolci in nekateri učitelji norčevali iz njega. Bil je nesrečen in je zasovražil šolo. Pavletič se je zavzel zanj in mu svetoval, kako naj se prime za grlo in poskuša izgovarjati črko k. Njegova navodila je upošteval in po daljšem času se mu je to črko posrečilo izgovoriti.

Opombe:

- 1 Arhiv Slovenije, AS 231, Ministrstvo za prosveto, personalne mape, škatla 30.
- 2 Ustanovitev okrajnega učiteljskega društva v Borovljah na Koroškem. Učiteljski tovariš (v nadaljevanju UT) 1919, (13. 8.), št. 33, str. 4.
- 3 Polona Zalokar: Hiše se spreminjajo, sledovi ostajajo, II. Vrhniško Gradišče skozi stoletja. Vrhniški razgledi (v nadaljevanju VR) št. 10, 2009, str. 29.
- 4 Polona Roblek Zalokar: Hiše se spreminjajo, sledovi ostajajo. Sprehod po vrhniški Stari cesti. VR št. 9, 2008, str. 102.
- 5 Risarski tečaj (II. del) za učitelje obrtno nadaljevalnih šol v Ljubljani. UT 1930/31, (11. 9.), št. 7, str. 5.
- 6 Iz XVIII. seje višjega šolskega sveta. UT 1921, (18. 8.), št. 34, str. 4.
- 7 Zgodovinski arhiv Ljubljana (v nadaljevanju ZAL) Vajenska šola za razne stroke na Vrhniki, VRH 38, personala, t. e. 6.
- 8 ZAL, Osnovna šola Janeza Mraka na Vrhniki, VRH 48, ocenjevalni list 1938/39, škatla 4.
- 9 Slovenski šolski muzej (v nadaljevanju SŠM), mapa šole Janeza Mraka na Vrhniki.
- 10 Zdravko Mikuž: Delo za Učiteljski dom. UT 1929/30, (22. 5.), št. 39, str. 2.
- 11 ZAL, Osnovna šola Janeza Mraka na Vrhniki, VRH 48. Službeni podatki o prosvetnem, gospodarskem in javnem udejstvovanju in usposobljenosti, škatla 4.
- 12 Milena Živec: Sokolsko gibanje na Vrhniki. VR št. 10, 2009, str. 147–148.
- 13 Igor Berginec: 120 let delovanja Olepševalnega društva Vrhnika – sedanjega turističnega društva Blagajana. VR št. 9, 2008, str. 174.
- 14 ZAL, Osnovna šola Janeza Mraka na Vrhniki, VRH 48, personalna mapa, škatla 5.
- 15 SŠM, Osnovna šola Janeza Mraka na Vrhniki. Situacijsko poročilo o šoli na Vrhniki. Mapa šole.
- 16 ZAL, Osnovna šola Janeza Mraka na Vrhniki, VRH 48, Kronika osemrazredne osnovne šole na Vrhniki. Šolsko leto 1946/47, VI. knjiga, škatla 1.